

Пархомчук Анастасія Дмитрівна

Вплив політики США на структурні параметри Близькосхідної регіональної системи

УДК 327.8(477)

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-1.17>

Пархомчук Анастасія Дмитрівна
аспірант кафедри
міжнародної інформації
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
вул. Юрія Іллєнка, 36/1, Київ, Україна

Політика Сполучених Штатів протягом тривалого часу виступала одним із системоутворюючих елементів міжнародних відносин в Близькосхідній регіональній системі, а її еволюція прямо впливала на зміни її структурних параметрів. Трансформація близькосхідної політики США стала причиною зміни структурних параметрів Близькосхідної системи, трансформувавши як відносини США з основними елементами системи, так і відносини між самими елементами системи. Цілі та задачі статті полягають у визначенні впливу близькосхідної політики США, зокрема з проблеми арабо-ізраїльського врегулювання, на структурні параметри Близькосхідної регіональної системи. Для досягнення цієї мети міжнародні процеси в регіоні аналізуються через призму системного підходу.

Доведено, що в рамках системи регіональної безпеки слід виокремити принаймні дві автономні безпекові підсистеми, а саме арабо-ізраїльське протистояння та палестинську проблему, а також аравійську підсистему, інституціоналізовану в рамках РСАДПЗ. В межах кожної підсистеми існують власні безпекові комплекси, які рідко перетиналися між собою.

Визначено посередницьку роль США в нормалізації відносин Ізраїлю з арабськими державами. Доводиться гіпотеза, що головною причиною їх нормалізації стало зменшення в сучасній міжнародній системі значення арабо-ізраїльського конфлікту в переліку регіональних безпекових проблем та висунення на передній план ірано-саудівського протистояння, руйнування наявної структури зв'язків між елементами системи безпеки, зав'язаної на США. Дисфункціональність внутрішніх елементів регіону використовується більш впливовими зовнішніми акторами. Старий порядок у регіоні зникає, а стадія переходу до нового продовжується та характеризується невизначеністю, посиленням ролі політичного ісламу й новою геополітичною роллю ісламського фундаменталізму, необмеженим транзитом ідей ісламізму, постійними внутрішніми, міждержавними та транснаціональними конфліктами, зростанням загроз із боку недержавних акторів. Зроблені висновки, що слід очікувати подальшого зростання нестабільності, реконфігурації відносин і ще більшої поляризації регіону, можливого перегляду кордонів та появи квазідержав, які спираються на етнічні та етноконфесійні сили й підтримуються впливовими центрами сили.

Ключові слова: Близький Схід, політика США, арабо-ізраїльський конфлікт, політичний іслам, Ізраїль, Саудівська Аравія, ОАЕ, Бахрейн, Іран.

Вступ. Політика Сполучених Штатів на Близькому Сході протягом тривалого часу виступала одним із системоутворюючих елементів міжнародних відносин у цій регіональній системі, а її еволюція прямо впливала на зміни її структурних параметрів. Зміни в близькосхідній політиці США стали причиною зміни структурних параметрів близькосхідної системи, трансформувавши як відносини США з основними елементами системи, так і відносини між самими елементами системи, функції США та інших гравців у забезпеченні безпеки в регіоні. Водночас еволюція міжнародної системи після завершення біполярного протистояння вивільнила системоутворюючий потенціал субглобальних рівнів міжнародних відносин, тому різні міжнародні комплекси, що функціонують у межах сучасної системи міжнародних відносин, зокрема Близькосхідний, спричиняють вплив на структурування всієї системи міжнародних відносин.

Мотивом організації простору в цій зоні є системні проблеми, з якими зіштовхуються ці держави, такі як проблема арабо-ізраїльського врегулювання, арабо-іранське, зокрема ірано-саудівське, протистояння, оскільки розв'язання зазначених проблем самотужки не є для них реальним.

Отже, у формуванні окремих структурних комплексів вони прагнуть знайти спільні механізми задоволення хоча б нагальних потреб у сфері безпеки та розвитку. Конфлікти, зокрема арабо-ізраїльський, які концентруються на регіонально-локальному рівні, загрожують міжнародному миру й безпеці, що актуалізує проблему їх політичного врегулювання. Недостатня ефективність переговорного процесу в колишніх форматах свідчить про необхідність розроблення нових, нестандартних підходів до вирішення гострих проблем. До їх числа належать статус Єрусалиму (нагадаємо, що у 2017 році президент США Д. Трамп визнав Єрусалим столицею Ізраїлю і розпорядився перенести туди посольство США); повернення палестинських біженців; єврейські поселення на палестинських територіях і головна проблема, а саме створення палестинської держави.

Мета та завдання. У статті визначено вплив близькосхідної політики США, зокрема з проблеми арабо-ізраїльського врегулювання, на структурні параметри Близькосхідної регіональної системи, причини та наслідки нормалізації відносин Ізраїлю з арабськими державами за посередництва Сполучених Штатів.

Предметом нашого дослідження є структурні параметри Близькосхідної регіональної системи, що вивчалися як у вітчизняній, так і в зарубіжній науковій думці лише побіжно. Серед робіт іноземних авторів варто виділити дослідження М. Лінча «Нові арабські війни. Повстання та анархія на Близькому Сході», в якому піддано аналізу основні тенденції розвитку нової геополітичної ситуації в регіоні [14], Г. Кіссінджера «Новий світовий порядок», де досліджуються найбільш важливі питання формування нового регіонального порядку [13], Ф. Холлідея «Близький Схід в міжнародних відносинах. Влада, політика та ідеологія» [6], П. Кокберна «Час джихаду. Ісламська держава і Велика Війна за Близький Схід» [7], де аналізуються питання, пов'язані з трансформацією місця регіону в сучасних міжнародних відносинах та роллю зовнішньо регіональних держав, зокрема США, в цих процесах. Серед робіт українських авторів треба відзначити колективну монографію «Близький Схід: міжнародна безпека, регіональні відносини та перспективи для України», в якій детально розглядаються проблеми регіону в контексті відносин України з державами регіону [8]. Однак загалом можемо констатувати відсутність публікацій, які були би повністю присвячені вивченню предмета нашої статті.

Більшість досліджень близькосхідної політики США нині спрямована на вивчення близькосхідної політики США та її наслідків для розвитку регіону. Натомість малодослідженим питанням залишається вплив близькосхідної політики Сполучених Штатів на структурні параметри Близькосхідної регіональної системи, а також зворотній вплив динаміки розвитку системи на позиції США в регіоні.

Методи дослідження. Міжнародні процеси в Близькосхідному регіоні розглядаються нами через призму системного підходу та структурно-функціонального розуміння системи безпеки в цьому регіоні.

Результати. Кувейтська криза 1990–1991 років та операція «Буря в пустелі» закріпили міжнародний порядок, за якого США не тільки спиралися на своїх союзників в регіоні, але й самі безпосередньо впливали на відносини на Близькому Сході. З цього часу основними акторами в регіоні стають Іран, Ізраїль, США та Саудівська Аравія. Такий баланс сил давав змогу США контролювати процеси в регіоні. Протягом 1990-х років демонстрацією цього став достатньо багатообіцяючий (хоча й безрезультатний) процес врегулювання палестинської проблеми, а з 2003 року присутність військ США та НАТО в Іраку стала однією з головних обставин функціонування регіональної системи безпеки. В цьому контексті можемо зазначити, що дії США протягом минулих років були спрямовані на регіоналізацію безпекового простору Близького Сходу, що тривалий час давало значні результати.

Така зовнішньо ініційована регіоналізація створила досить специфічну систему безпеки, стабільність якої гарантувалася й забезпечувалася військовою присутністю США в регіоні. Однак така військова присутність сприяла виникненню деяких побічних ефектів у безпековому середовищі, головним серед яких можна вважати консолідацію не згодних із таким порядком речей. Ідейним ядром для такої консолідації стали самі ті явища, проти яких номінально боролися США, а саме релігійний фундаменталізм та радикальний ісламізм [9].

Події навколо Іраку та Сирії спричинили зміну функції системно важливих елементів, що хронологічно збіглося із виведенням військ США з Іраку. Накладання кількох факторів спричинило серйозні зміни в системі безпеки Близького Сходу, а причиною таких змін в обох випадках став зовнішньополітичний курс Вашингтону.

До головних характеристик системи регіональної безпеки слід віднести її гетерогенний характер. В її рамках можна виділити принаймні дві автономні безпекові підсистеми, а саме арабо-ізраїльське протистояння та палестинську проблему, а також аравійську підсистему, інституціоналізовану в рамках РСАДПЗ, до якої тяжіє Йорданське Хашимітське Королівство. Причому в межах кожної підсистеми існували власні безпекові комплекси, які рідко перетиналися між собою.

Фактично з 1991 року Ізраїль цими державами перестав визначатися, а з часом і бути загрозою безпеці. Це місце впевнено посів Іран, доказом чого можна вважати таємне й відкрите співробітництво Катару та Саудівської Аравії з Ізраїлем в питаннях протидії ІРІ [10]. Консолідуючий вплив фактору Ірану на політику аравійських монархій настільки сильний, що РСАДПЗ переживає відновлення активного співробітництва, а необхідність координації зусиль відсовує на задній план суперництво між низкою країн (між КСА та Катаром, Катаром та Бахрейном тощо).

В іншій підсистемі безпеки, зав'язаній на ізраїльсько-арабському протистоянні, також відбулися структурні зміни. Раніше стабільність забезпечувалася за рахунок мирних договорів Ізраїлю з Єгиптом (Вашингтонський договір 1979 року) [11] та Йорданією (1994 рік) [12], а також балансу сил, що підтримувався між цими країнами. Широко відома посередницька роль США в підписанні цих договорів. Вихід США на позиції глобальної держави після розпаду СРСР сприяв активізації йордано-ізраїльського переговорного процесу. Вашингтон завжди робив спроби сприяти йордано-ізраїльському співробітництву, зокрема з часів кемпдевідських угод (1978 рік) та підписання єгипетсько-ізраїльського мирного договору (1979 рік) за посередництва президента США Дж. Картера. Однак тоді Йорданія відмовилась від цього кроку, побоюючись звинувачень у сепаратизмі та зраді загальноарабських

інтересів, особливо з боку арабських країн-донорів економіки країни. Ситуація радикально змінилась після підписання «Декларації принципів» між ОВП та Ізраїлем (1993 рік) [1]. Важливим фактором стало погіршення економічної ситуації в Йорданії внаслідок кувейтської кризи 1990–1991 років та звинувачень на її адресу в підтримці режиму С. Хусейна. Від нормалізації відносин з Ізраїлем Йорданія очікувала збільшення фінансової підтримки з боку США.

В жовтні 1993 року під час конференції країн-донорів принц Хасан зустрівся з президентом Б. Клінтоном та ізраїльським міністром закордонних справ Ш. Пересом. Було прийнято рішення щодо формування комітету у складі представників трьох держав (Ізраїлю, Йорданії та США) для проведення перемовин щодо підготовки мирного договору. 25 квітня 1994 року в США було підписано Вашингтонську декларацію між Йорданією та Ізраїлем щодо припинення стану війни між двома країнами [2]. 26 жовтня 1994 року королем Хусейном і президентом Х. Вейцманом в присутності прем'єр-міністра Ізраїлю Іцхака Рабіна, президента США Б. Клінтона, міністра закордонних справ РФ О. Козирєва та державного секретаря США У. Кристофера було підписано мирний договір між двома країнами у Ваді Араба, на нейтральній смузі, що відокремлює міста Акаба та Ейлат [12].

Надалі в близькосхідній системі безпеки виникла низка нових проблем, які вимагали відповідної реакції системи. Серед цих загроз слід назвати сирійську проблему, Ісламську державу, іранську ядерну проблему, а також старі проблеми, такі як неврегульованість територіальних питань та палестинська проблема. В результаті цього держави регіону опиняються перед необхідністю пошуку відповіді на такі загрози. Якщо раніше США були гарантом стабільності в регіоні (оскільки збройні конфлікти були малоімовірними через присутність американських військ в Іраку), то зараз Сполучені Штати не просто не контролювали стан безпеки в регіоні, але й не мали засобів впливу на зазначені проблеми. Очевидним є те, що Іран найбільше виграє від такого розвитку подій. Хоча ІРІ не є генератором цих загроз (оскільки їх більшість склали побічні наслідки попередньої політики США), однак ІРІ продовжує використовувати підтримку терористичних угруповань для просування своїх інтересів в регіоні. В результаті подальших подій США втратили більшість своїх союзників у регіоні. Нині проамериканської політики дотримувалася Саудівська Аравія. Співробітництво держав підкріплюється величезними поставками зброї до королівства. В результаті цього формується ситуація, за якої головний системоутворюючий елемент системи безпеки не просто припинив свою військову присутність в регіоні. Виведення військ з Іраку могло би пройти для США без втрати

впливу за умови компенсації у вигляді отримання нових союзників та формування тісніших зв'язків між державами, що мінімізувало би ймовірність конфлікту. Можливо, підтримка Арабської весни з боку США була спрямована саме на це – формування ліберальніших урядів в арабських країнах, які були б лояльніші до США.

Наслідками революційних перетворень стала втрата США більшості союзників та послаблення впливу на стан безпеки в регіоні. Вашингтон втратив кількох стратегічних союзників, оскільки Єгипет майже втратив вплив в регіоні, а керівництво Туреччини явно не збиралося змінювати свій зовнішньополітичний курс. Така втрата союзників супроводжувалася виникненням нових джерел напруження. Іранська ядерна програма та палестинська проблема стояли на місці, натомість на порядку денному залишалася сирійська проблема.

Констатуємо, що на спадок від адміністрацій Дж. Буша-молодшого та Б. Обама президентів Д. Трампа дісталися невдалі наслідки близькосхідної політики, що привело перш за все до істотного корегування цієї політики. Характерним є той факт, що перші державні візити президента Д. Трампа були в держави цього регіону, а саме Саудівську Аравію, Ізраїль, а один з останніх – в Афганістан, країну, безпека якої тісно пов'язана з Близькосхідним регіоном, в листопаді 2019 року.

28 січня 2020 року Д. Трамп під час спільного виступу з ізраїльським прем'єр-міністром Біньяміном Нетаньягу без участі представників Палестини представив план мирного врегулювання палестино-ізраїльського конфлікту, розроблений радником Президента США Д. Кушнером, який проголосили «угодою століття», яка владнає війну на Близькому Сході, може стати «останньою історичною можливістю» для палестинців створити власну державу [3].

План передбачав встановлення миру, створення спільного комітету США та Ізраїлю для визначення кордонів майбутньої Палестинської держави, розширення палестинських територій і побудову тунелю між Західним берегом та сектором Гази, вжиття заходів для боротьби з тероризмом на палестинських територіях, визнання Ізраїлем Палестини як держави. Однак палестинці мають при цьому дотримувати низки критеріїв, таких як викорінення тероризму й так званої відплати за вбивство, встановлення свободи слова, проведення політичних реформ і боротьба з бідністю. Важливою умовою його реалізації було роззброєння організації ХАМАС, яка контролює сектор Гази. Також мало бути розпущене угруповання «Ісламський джихад».

План передбачав включення до складу Палестини всієї Західної частини Йорданського узбережжя, водночас єврейське населення, якого там приблизно 10%, при цьому може залишитися [5].

Інша частина Палестини буде розташована у секторі Гази. Ця територія також повністю мала перейти під контроль палестинців. Із територіями на Західному березі річки Йордан вона має бути з'єднана тунелем або естакадою над ізраїльськими територіями. Контроль над сектором Гази дає Палестині вихід до моря, однак Д. Трамп зазначав, що будівництво порту та навіть аеропорту там можливе лише через 5 років після укладення мирної угоди. До цього моменту Ізраїль дозволить Палестині користуватися двома своїми портами у містах Ашдода та Хайфа. За втрату територій на Західному березі річки Йордан Д. Трамп пропонував передати палестинцям кілька зон у пустелі Негев на півдні Ізраїлю. У цих зонах планувалося збудувати високотехнологічну промислову зону та нові поселення, а також здійснити сільськогосподарське освоєння. Палестинці отримують близько 70% територій Західного берегу річки Йордан, що навіть менше, ніж раніше пропонували президенти Білл Клінтон та Барак Обама. Водночас міжнародна спільнота визнає суверенітет Ізраїлю над цим регіоном. Фактично ці території Палестини мали перетворитись на анклав, з усіх боків оточений Ізраїлем, оскільки єдиним можливим кордоном з іншими країнами може бути долина річки Йордан, однак Д. Трамп також вважав, що вона має бути ізраїльською через «особливе значення» для безпеки єврейської держави.

Ще одним суперечливим питанням на користь Ізраїлю став Єрусалим. Д. Трамп пропонував світу визнати, що це місто є єдиною та неподільною столицею єврейської держави, за винятком деяких східних частин, які будуть вважатися столицею Палестини. Натомість Палестина може збудувати собі нову столицю у східному передмісті Єрусалима та назвати її Аль-Кудом. Також Д. Трамп запевняв, що араби отримують вільний доступ до усіх священних місць на території Єрусалима. На практиці це повністю задовольняло інтереси Ізраїлю, тоді як палестинці завжди вимагали поділу міста навпіл із доступом до священних місць та визнання Єрусалима столицею обох країн [4].

Новоствореній державі Палестина буде зобов'язано мати власну армію. Її військовий захист візьме на себе Ізраїль. Єдиною метою палестинських сил безпеки буде охорона правопорядку та боротьба з тероризмом. Водночас Ізраїль матиме право блокувати постачання зброї до Палестини морем, а також зможе навіть ветоувати міжнародні угоди, якщо вбачатиме в них загрозу своїй країні. Для компенсації за низку територіальних та культурних втрат Д. Трамп обіцяв Палестині 50 мільярдів доларів інвестицій.

Таким чином, доходимо висновків, що план Д. Трампа був проізраїльським та майже не враховував інтересів Палестини, окрім формального визнання цієї держави, не вирішував основні проблеми палестино-ізраїльського врегулювання.

Наступним кроком стала нормалізація відносин між Ізраїлем, Об'єднаними Арабськими Еміратами й Бахреїном. Арабські монархії Перської затоки роками співпрацювали з Ізраїлем проти спільного ворога – Ірану. Це протистояння визначає регіон: з одного боку, релігійні шиїтські володарі в Тегерані, які під гаслом «ісламської революції» ставлять під сумнів наявний розподіл сил, а з іншого боку, країни, що вважають Іран загрозою, і серед них не лише сунітські монархії Перської затоки, але й держава Ізраїль та світські сили інших країн. Цей великий конфлікт такий непрогнозований, бо містить багато конфронтацій водночас, а саме сунітів із шиїтами, євреїв із мусульманами, секуляристів з ісламістами, монархій з теократичною державою. Укладення миру змістило центр конфлікту. Раніше свої претензії Іран міг підкріпити тим, що видавав себе за найактивнішого супротивника держави Ізраїль, яка утискає палестинців та окупувала святі місця мусульман у Єрусалимі. Арабам доводилось підпорядковуватися цьому аргументу, бо ворожість до Ізраїлю була державною доктриною. Зараз вони ступили на шлях, який може зменшити важливість конфлікту євреїв з арабами. Монархії Перської затоки зрозуміли, що їм негайно треба реформуватися, якщо вони хочуть пережити кінець нафтової ери. Іранська шиїтська клерикальна система зближується із сунітськими ісламістами, «Братами-мусульманами», сильними в Туреччині й Катарі.

Висновки. Підбиваючи підсумки, можемо констатувати, що дисфункціональність внутрішніх елементів регіону використовується більш впливовими зовнішніми акторами, зокрема США. Старий порядок у регіоні зникає, а стадія переходу до нового ще триває та характеризується невизначеністю, посиленням ролі політичного ісламу та новою геополітичною роллю ісламського фундаменталізму, необмеженим транзитом ідей ісламізму, постійними внутрішньодержавними, міждержавними та транснаціональними конфліктами, посиленням загрози з боку недержавних акторів.

Характерними ознаками цього етапу розвитку Близькосхідної регіональної підсистеми міжнародних відносин, однієї з найбільш складних, неоднорідних та конфліктних, стали нестабільність його геополітичного простору, можливий переділ сфер впливу зі складно передбачуваними геополітичними наслідками; детериторизація, проявами якої стали «розмивання» державного суверенітету, перегляд кордонів, розпад державності на плеєнні та релігійні одиниці, які будуть підтримуватися впливовими регіональними геополітичними центрами; нова конфігурація геополітичних центрів; формування складної і невизначеної конфігурації геополітичних сил; транснаціоналізація, «війни нового покоління» й формування квазідержавних утворень як наслідок дій транснаціональних акто-

рів; переформатування альянсів в регіоні; нова геополітична роль ісламського фундаменталізму, внутрішньоісламський геополітичний і ідеологічний конфлікт; посилення регіональної нестабільності, яку пов'язують з можливим переглядом політичної мапи Близького Сходу. Можна передбачити, що в найближчому майбутньому в регіоні буде відбуватись нарощування глобальної геополітичної нестабільності та невизначеності, реконфігурація відносин та більша поляризація регіону, можливий переділ наявних міждержавних кордонів та поява квазідержав, які спираються на етнічні та етноконфесійні сили й підтримуються впливовими геополітичними центрами сили.

Близькосхідна політика США за адміністрації Д. Трампа зазнала серйозних невдач. Посередництво в палестинській проблемі та іранська проблема стоять на місці, відносини з більшістю союзників зіпсовані. Виведення військ США з Іраку та зміна зовнішньополітичного курсу щодо Близького Сходу спричинили як утворення вакууму сили, так і випадання системоутворюючого елементу із системи безпеки. Це ставить перед близькосхідною системою безпеки серйозний виклик побудови нової структури відносин, що гарантувала б не лише вирішення наявних проблем, але й забезпечення безпеки в майбутньому. Все очевиднішим є те, що локомотивом цього процесу США за адміністрації Дж. Байдена бути не зможе, принаймні не одноосібно.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Lynch M. The new Arab wars. Uprisings and anarchy in the Middle East. Public Affairs. New York, 2016. 284 p.
2. Izrael and PLO. Declaration of Principles on Interim Self-Government Arrangements ("Oslo Agreement"). *The Izrael-Arab Reader. A Documentary History of the Middle East Conflict* edited by Walter Laqueur and Dan Schueftan. Penguin Books, 2016. P. 375–383.
3. Izrael and Jordan: The Washington Agreement (July 26, 1994). *The Izrael-Arab Reader. A Documentary History of the Middle East Conflict* edited by Walter Laqueur and Dan Schueftan. Penguin Books, 2016. P. 428–429.
4. Трамп представив план врегулювання конфлікту між Ізраїлем і Палестиною. *Укрінформ*. 19 березня 2020 року. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2864901-tramp-predstaviv-plan-vreguluvanna-konfliktu-miz-izrailem-i-palestinou.html>.
5. У США розробили план вирішення Арабо-ізраїльського конфлікту. *НАШ*. 11 квітня 2020 року. URL: <https://nash.live/news/politics/u-ssha-rozrobili-plan-virishennja-arabo-izrajilskoho-konfliktu.html>.
6. Трамп називає це «угодою століття», а арабські країни жорстко критикують: як США планують владнати конфлікт між Ізраїлем та Палестиною. *TCH*. 3 лютого 2020 року. URL: <https://tsn.ua/svit/tramp-nazivaye-ce-ugodoyu-stolittya-a-arabski-krayini-zhorstko-kritikuyut-yak-ssha-planuyut-virishiti-konflikt-miz-izrayilem-ta-palestinoyu-1483548.html>.

7. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті / пер. с англ. Н. Коваль. Київ : Наш формат, 2017. 320 с.

8. Halliday F. *The Middle East in International Relations. Power, Politics and Ideology*. Cambridge University Press, 2017. 374 p.

9. Cockburn P. *The age of Jihad. Islamic State and the Great War for the Middle East*. VERSO. London ; New York, 2017. 473 p.

10. Близький Схід: міжнародна безпека, регіональні відносини та перспективи для України : монографія / Рада національної безпеки і оборони України, Національний інститут проблем міжнародної безпеки ; відп. ред. Б. Парахонський. Київ : ПЦ «Фоліант», 2008. 591 с.

11. Security in the Arabian Peninsula: the Gulf Cooperation Council and the United States. A Summary of Remarks by Christian Koch, Emirates Center for Strategic Studies. URL: <http://www.mideasti.org/html/b-051101.html>.

12. Израиль и КСА: связи на зыбучих песках. URL: <https://www.translarium.info/2014/07/israel-saudi-arabia-forging-ties-quicksand.html#axzz3RlFhyYFh>.

13. Egypt and Izrael: Peace Treaty (March 26, 1979). *The Izrael-Arab Reader. A Documentary History of the Middle East Conflict* / edited by W. Laqueur and D. Schueftan. Penguin Books, 2016. P. 227–228.

14. Izrael and Jordan: Peace Treaty (October 26, 1994). *The Izrael-Arab Reader. A Documentary History of the Middle East Conflict* / edited by W. Laqueur and D. Schueftan. Penguin Books, 2016. P. 438–446.

REFERENCES:

1. Izrael and PLO. Declaration of Principles on Interim Self-Government Arrangements ("Oslo Agreement") / *The Izrael-Arab Reader. A Documentary History of the Middle East Conflict* edited by Walter Laqueur and Dan Schueftan. Penguin Books, 2016. 594 p. P. 375–383.
2. Izrael and Jordan: The Washington Agreement (July 26, 1994) / *The Izrael-Arab Reader. A Documentary History of the Middle East Conflict* edited by Walter Laqueur and Dan Schueftan. Penguin Books, 2016. 594 p. P. 428–429.
3. Tramp predstaviv plan vrehulivannia konfliktu mizh Izrailem i Palestinoiu. [Trump provided the peace plan of the conflict between Israel and Palestine] Kyiv : Ukrinform (2020). Elektronnyi resurs. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2864901-tramp-predstaviv-plan-vreguluvanna-konfliktu-miz-izrailem-i-palestinou.html>.
4. U SSHA rozrobyly plan vyrishennia Arabo-izrajilskoho konfliktu [In USA has developed the plan to resolve the Arab-Israeli conflict] *NASH*. Elektronnyi resurs. URL: <https://nash.live/news/politics/u-ssha-rozrobili-plan-virishennja-arabo-izrajilskoho-konfliktu.html>.
5. Tramp nazyvaye tse "uhodoiu stolittia", a arabski kraini zhorstoko krytykuiut: yak SSHA planuiut vladnaty konflikt mizh Izrailem ta Palestinoiu. [Trump call it the deal of the century but the Arabic countries harshly criticized how USA is planned to solve the conflict between Israel and Palestine]. TSN Elektronnyi resurs. URL: <https://tsn.ua/svit/tramp-nazivaye-ce-ugodoyu-stolittya-a>

arabski-krayini-zhorstko-kritikuyut-yak-ssha-planuyut-virishiti-konflikt-mizh-izrayilem-ta-palestinoyu-1483548.html.

6. Halliday Fred. *The Middle East in International Relations. Power, Politics and Ideology*. Cambridge University Press, 2017. 374 p.

7. Cockburn Patrick. *The age of Jihad. Islamic State and the Great War for the Middle East*. VERSO. London-New York, 2017. 473 p.

8. Parakhonskyi B. (Ed.). (2008). *Blyzkyi Shid: mizhnarodnabezpeka, rehionalni vidnosini ta perspektyvy dlia Ukrainy*. [The Middle East: the international security, regional relations and perspectives for Ukraine]. Rada nats.bezpeky i oborony Ukrainy, Nats.in-t probl.mizhnar.bezpeky. Kyiv : PTS "Foliant". 591 p.

9. Security in the Arabian Peninsula: the Gulf Cooperation Council and the United States. A Summary of Remarks by Christian Koch, Emirates Center for Strategic Studies Elektronnyi resurs. URL: <http://www.mideasti.org/html/b-051101.html>.

10. Israel I KSA: sviazi na zyibuchih peskah [Israel and KSA: connections at quicksand]. URL: <https://www.translarium.info/2014/07/israel-saudi-arabia-forging-ties-quicksand.html#axzz3RLFhyYFh>.

11. Egypt and Izrael: Peace Treaty (March 26, 1979) / The Izrael-Arab Reader. A Documentary History of the Middle East Conflict edited by Walter Laqueur and Dan Schueftan. Penguin Books, 2016. 594 p. P. 227–228.

12. Izrael and Jordan: Peace Treaty (October 26, 1994) / The Izrael-Arab Reader. A Documentary History of the Middle East Conflict edited by Walter Laqueur and Dan Schueftan. Penguin Books, 2016. 594 p. P. 438–446.

13. Kisindzher H. (2017). *Svitovii Poriadok. Rozdumy pro kharakter natsii v istorychnomu konteksti*. [The World order. Reflections on the Character of nations and the course of history]. Kyiv : Nash format [In Ukrainian].

14. Lynch Mark. *The new Arab wars. Uprisings and anarchy in the Middle East*. Public Affairs. New York, 2016. 284 p.

The impact of the US's policy at the structure parameters of the Middle East's regional system

Parkhomchuk Anastasiia Dmitrivna

Postgraduate Student at the Department of International Information Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv Yurii Ilienka str., 36/1, Kyiv, Ukraine

US policy in the Middle East has long been one of the systemically-shaping elements of international relations in this regional system, and its evolution has had a direct impact on its structural parameters. Changes in US policy in the Middle East have altered the structural parameters of the Middle East system, transforming both the US relationship with the basic elements of the system and the relationship between its elements. The objectives and purposes of the article consists the influence of US Middle East policy, particularly on the problem of Middle East settlement, on the structural parameters of the Middle East regional system. In order to achieve the goal and to realize the objectives the international process is considered in the light of the system approach.

It has been proven that the regional security system distinguishes at least two autonomous security subsystems – the Arab-Israeli confrontation and the Paleo-Arab problem – and the Arabian subsystem institutionalized within the framework Cooperation Council for the Arab States of the Gulf. Each subsystem has its own security complexes that rarely touch each other.

The United States has defined a mediating role in normalizing Israel's relations with the Arab states. It has been argued that the main reason for their normalization has been to reduce the importance of the Arab-Israeli conflict in the list of regional security problems and to bring the Iran-Saudi confrontation to the forefront, the destruction of the existing security system, tied to the United States.

The dysfunctional nature of internal elements of the region is used by more powerful external actors. The old order is disappearing but the transition stage to a new one is still ongoing and is characterized by uncertainty, the strengthening of the role of political Islam along with the new geopolitical role of Islamic fundamentalism, unrestricted transit of Islamism ideas, recurrent internal and interstate conflicts, and the heightened threat of non-state actors. It was concluded that ever-growing instability, a potential redrawing of the existing national boundaries and the emergence of quasi-states, relying on ethnic and ethno-denominational powers and sustained by influential geopolitical centers of power, can all be expected.

Key words: The Middle East, policy of USA, Arab-Israeli conflict, political Islam, Israel, Saudi Arabia, UAE, Bahrein, Iran.